

Tragovi krčkorumunjskih govornika u pragmatičnoj glagoljskoj pismenosti franjevac trećoredaca na otoku Krku

Sandra Požar

Staroslavenski institut, Zagreb
sudec@stin.hr

UDK: 811.163.42'282.2(497.5 Krk)
izvorni znanstveni rad
<https://doi.org/10.17234/9789531758819.35>

U radu se donosi primjer čakavsko-rumunjskoga jezičnog dodira na otoku Krku, području višestoljetnoga jezičnog prožimanja čakavskih govora s romanskim idiomima iz različitih vremenskih slojeva. Riječ je o dosad nezabilježenim jezičnim tragovima koje su ostavili krčkorumunjski govornici u pragmatičnoj čakavskoj pismenosti franjevac trećoredaca glagoljaša 18. stoljeća čiji su bili dionici.

Ključne riječi: hrvatsko-romanski jezični dodiri, krčkorumunjski, franjevci trećoreci glagoljaši, pragmatična glagoljska pismenost

1. Uvod

Dugotrajni i intenzivni romansko-slavenski jezični dodiri na otoku Krku razlikuju se od onih na ostatku istočne jadranske obale dvjema specifičnostima koje su rezultirale višestoljetnom višejezičnošću. Uz naširoko prisutan mletački, za sam je grad Krk svojstven veljotski, najdulje preživjeli obalni istočnoromanski varijetet, koji izumire krajem 19. i početkom 20. stoljeća.¹ Vrijeme njegova izumiranja približno se podudara s vremenom izumiranja drugoga specifično krčkoga romanskog idioma: krčkorumunjskoga. Riječ je o govoru vlaških doseljenika na sjeverozapadu otoka Krka kojim su se oni služili od 15. do 19. stoljeća, a koji se u osnovnoj strukturi – koliko se može utvrditi na temelju malobrojnih ostataka – nije razlikovao od do danas živućega istrorumunjskog (usp. Pušcariu 1926: 18). Nekim pojedinostima iz te petostoljetne „epizode“ posvećen je ovaj prilog u čast akademiku Kovačecu. Nakon uvodnoga prostorno-vremenskoga smještanja vlaškoga stanovništva na Krku te navođenja poznatih podataka o dokumentiranim ostacima krčkorumunjskoga idioma i o trećoredskoj glagoljskoj pismenosti, u članku će se pokazati nekoliko dosad nepoznatih elemenata iz spomenika pragmatične glagoljske pismenosti iz 18. stoljeća koji upućuju na to da su im pisari bili krčkorumunjski govornici.

¹ Za prijepor oko Tone Udine Burbura kao posljednjega govornika veljotskoga usp. Strčić 1998. Noviji pregled bogate literature o dalmatskom vidi u Muljačić 1999.

2. Vrijeme i prostor naseljavanja zavelebitskih Vlaha na otok Krk

U literaturi se obično navodi tvrdnja da su Vlasi doseljeni s kopna na nenaseljeni zapadni dio otoka Krka, Dubašnicu i Šotovento, između 1451. i 1463. godine (Bolonić / Žic Rokov 1977: 350–351).² Na temelju sačuvanih povijesnih izvora, odnosno njihova izostanka, najčešće se navodi da je taj dio otoka u to vrijeme bio nenaseljen, a uzrok nestanku stanovništva bila je nepovoljna vlažna klima nizinskoga područja i obilje voda koje je pogodovalo pojavi kolere i malarije. Kao pokazatelj da su neki predjeli na zapadnom dijelu otoka ranije bili naseljeni povjesničar otoka Krka M. Bolonić navodi između ostaloga ruševine starih crkvice (Bolonić 1986: 18–19), a T. Galović spominje isprave iz Državnoga arhiva u Veneciji koje također svjedoče o nekoj mjeri naseljenosti (Galović 2004: 46, bilj. 14). Ipak, sredinom 15. stoljeća zapadni dio otoka uglavnom je bio prostor na kojem su plemićke obitelji iz grada Krka i njegove okolice imale poljoprivredna zemljišta (pašnjake, oranice, vinograde i maslinike). Vlahe ili „Murlake“ onamo je s kopnenih frankapanskih posjeda naselio posljednji krčki knez Ivan VII. Frankapan (1424. – 1486.?), kojemu je otok Krk pripao kada se, nakon neuspješnih pokušaja raspodjele obiteljske imovine i pregovora među braćom koji su trajali od 1445. do 1449. godine, nagodio s Mlečanima 1451. godine, a njime je vladao do početka izravne mletačke uprave 1480. godine. Razlog za naseljavanje bilo je to što su mu kao vladaru cijeloga otoka trebali dodatni „porezni obveznici“ (Bolonić / Žic Rokov 1977: 46–52, 350–351).³

Kada je riječ o prostoru koji su Vlasi naselili, u literaturi se uglavnom navodi da je to bilo područje Dubašnice i Šotoventa jer je ono bilo većinsko, ali za temu ovoga članka bitno je upozoriti i na područje oko Omišlja (Kras),⁴ gdje se vlaški doseljenici prvi put spominju u kneževskim ispravama 1465. i 1468. godine, preko dva desetljeća ranije nego u Dubašnici i Poljicima, gdje su zabilježeni 1488. (Pušcariu 1926: 16; Milčetić 1904: 12; Bolonić 1986: 24). Prvom od navedenih dviju isprava knez Ivan Frankapan određuje na Krasu kod Omišlja međe pašnjaka koje je „Murlacima“ bio dodijelio, pretpostavlja se, brzo po dolasku na vlast. Kako se doseljenici nisu pridržavali međa utvrđenih tom ispravom, o čemu je knez primao pritužbe Omišljana, drugom ispravom – onom iz 1468. – zabranjuje im

² To se odnosi na njihovo „plansko“ naseljavanje, jer se Vlasi („vlaške zemlje“ i rumunjska imena) na Krku prvi put spominju stoljeće ranije: u ispravama iz 1321. godine (usp. Tekavčić 1959: 35; Skok 1971: 514).

³ U povijesti su zabilježeni brojni slučajevi da se Vlasi nastanjuju na opustjela zemljišta (Skok 1971: 514).

⁴ Niže će biti riječi o jednom omišaljskom govorniku krčkorumunjskoga.

njihov prelazak (Bolonić / Žic Rokov 1977: 351; 430–431).

Većina se doseljenika naselila na prostoru povijesne općine (kaštela) Dubašnica kojoj su u 15. stoljeću pripadala ova sela: „Glavotok (S. Maria di capo), Gornje Selo, Donje Selo, Poganka, Poljica, Kambon, Nalio, Brzaci, Panić (možda Pinezić)“ (Bolonić 1986: 18). Prema P. Skoku Dubašljani su Vlasima nazivali stanovnike ovih sela: Poljica, Bajčići, Nenadići, Brusići, Žgaljići i Milohnići (Skok 1937: 118).

3. Izumiranje krčkorumunjskoḡa i njegovi saćuvani ostaci

Krčkorumunjski idiom upotrebljavao se na navedenom području do druge polovine 19. stoljeća. Njegov posljednji govornik bio je Mate Bajčić iz Poljica (selo Bajčići), koji je umro 1875. godine u dobi iznad 80 godina (Bolonić 1986: 25; usp. Milćetić 1884: 51).⁵ Kao što je poznato, jedini zapis toga idioma ostavio je romanskoj filologiji svećenik glagoljaš i povjesničar Ivan Feretić (Vrbnik, 1769. – 1839.): bile su to molitve *Oće naš* i *Zdravo Marijo*, koje je popratio bilješkama o krčkorumunjskom idiomu.⁶

Niti deset godina nakon Bajčićeve smrti, I. Milćetić, rodom Dubašljanin, provodi 1882. godine na Krku terensko arheološko-etnografsko-lingvistićko istraživanje, s kojega ovako prenosi predaju i dojmove o Bajčiću i ostalim vlaškim potomcima:

„On je sa svojom ženom razgovarao i vlaški. Po predaji pokazaše mi kuću, gdje da se je prvi Vlah naselio.⁷ U dubašljanskom selu Malinskoj živi neka ženska (ne sjećam se pravo, da li potiće iz Poljica ili iz Krka), koja znade nešto vlaški.⁸ To će biti zadnji ostanak krćkih Vlahu koji su se sa svijem pohrvatili (...) Krvi njihove nedvojbeno je ostalo kod Dubašljana i Poljićana. Razlićit tip muškaraca, što se tiće boje i stasa, živo se ovdje iztiće.“ (Milćetić 1884: 52).

Poslije Bajčićeve smrti do kraja 19. stoljeća zabilježeni su potomci nekih krčkorumunjskih govornika koji su znali pokoju rijeć molitava (Skok 1937: 113–114). U bilješkama o krčkorumunjskom kojima je popratio svoje zapi-

⁵ Poljićki župnik Tome Kraljić u svojoj kronici Poljica spominje kao posljednjega govornika osobu istoga imena i prezimena s dodatkom Gašpović (Bolonić 1986: 25). Međutim, Mate Bajčić Gašpović nećak je Mate Bajčića, koji je do neke mjere poznaavao krćkorumunjski, ali nije bio njegov govornik (usp. Skok 1937: 113).

⁶ Više o Feretiću v. u Strćić 1998. Više o njegovim zapisima bit će rijeći u nastavku.

⁷ I Feretić u svojim bilješkama spominje predaju o prvom vlaškom doseljeniku: „Povida-ju nikoji još nikoga najpervoga, deržim, ako se ne hinim, po imenu Matija, koji, vele oni, da jest došal iz *Vlašije* seliti se na Poljica.“ (Milćetić 1904: 15).

⁸ Pušćariu (1926: 18) upozorava da bi na tom mjestu mogla biti rijeć o govornici dalmat-skoga.

se Feretić govori o razlogu izumiranja toga jezika:

„Doklam se Poličane ženihu za Poličanke, živil jest i terpil jest ov jazik, (...) a poklam počehu oni drugamo, a osobito u Dubašnicu, ženiti se, propade jazik, jer ne bijaše, koji bi dičici naučil ga, i u istom uputil njih.“ (Milčetić 1904: 16).

3.1. Ostaci u toponimiji

Krčkorumunjski ostaci u lokalnom čakavskom govoru poznati su od istraživanja S. Pušcariua (Pušcariu 1926), P. Skoka (Skok 1937) i P. Tekavčića (Tekavčić 1959). Potonji je zabilježio dvije opće imenice: leksem *čura* 'sito' (Tekavčić 1959: 37) i *špilišor*, naziv biljke iz roda *Sonchus* (Tekavčić 1959: 36).

U većoj su mjeri krčkorumunjski ostaci sačuvani u lokalnoj toponimiji. Može se ukratko reći da su toponimi koje je obradio Skok (1937) uglavnom mikrotoponimi koji označuju poljoprivredna zemljišta (npr. neiskrčena: *Derule*, *Krčišore*) ili pojilišta za stoku: *Batuža* (← *baltā*), *Funtura/Fintira*, *Logsor/Lašor*. Za temu čakavsko-rumunjskih jezičnih dodira zanimljiva je činjenica da je više od polovine tih toponima nastalo hibridnom tvorbom, tj. spajanjem tvorbenih elemenata različitih idioma, što odražava dugotrajnost i intenzitet jezičnih dodira (usp. Matasović 2001: 69). Gotovo sve hibridne tvorenice imaju slavensku osnovu i rumunjski „sufiks“ (uvjetno rečeno sufiks, jer on podrijetlom može biti i fleksijski): *Derule*, *Krčišore*, *Logsor/Lašor* (← slav. *lŏky* 'lokva'; Skok 1937: 115), *Okrčita*, *Pazditor*, *Petršorić/Petrišorić*,⁹ *Sadure*, *Stanure*, *Vrhure*. Obrnut je samo jedan slučaj slavenskoga sufiksa i rumunjske osnove: *Batuža* (prema *kaljuža*).¹⁰ Ostali su toponimi neizvedeni: *Fareča*, *Funtura/Fintira*, *Nukure*, *Pare*, *Sekara*, *Sugare*, uz jedan slučaj složenice od obiju romanskih sastavnica: *Salumpârte* (← *sare în parte*; Skok 1937: 116).

3.2. Zapisi Ivana Feretića

Feretićeve zapisi krčkorumunjskih molitava *Oče naš* i *Zdravo Marijo* zabilježeni su 1819., a objavljeni tek 1903. godine.¹¹ U popratnim bilješkama

⁹ Naknadno je dodan i hrvatski prezimenski sufiks.

¹⁰ Zabilježena je i apelativna upotreba imenice *batuža*, pa čak i *bata* (Skok 1937: 114).

¹¹ Budući da su zapisi objavljeni u lokalnom pučkom listu (*Pučki prijatelj*), postali su šire poznati i dostupni zahvaljujući tome što ih je, zajedno s Feretićevim popratnim bilješkama, prenio I. Milčetić u Akademijinu *Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena* (Milčetić 1904). U literaturi su, još od Miklošića, kolali i različiti prijevodi tih molitava, ali čini se da svi potječu od Feretićeva predloška (usp. Muljačić 2000: 224).

Feretić spominje pojedine krčkorumunjske riječi, od kojih neke očituju rotacizam (npr. *pār* ← *pane-*), i izraze poput *draku te vla* (Milčetić 1904; Pušcariu 1926: 17–18; Bolonić 1986: 25).

Dakako, Feretić je molitvene tekstove zapisao praveći pogreške, odnosno onako kako je čuo i zatim čuveno interpretirao (usp. Kovačec 1998: 244–245). U analizi njegovih zapisa S. Pušcariu primjećuje, pozivajući se na M. Bartolija, da oblici *delgule* ('duge') i *delsnič* ('dužnicima') odgovaraju lokalnomu krčkom izgovoru (Pušcariu 1929: 9).¹² Međutim, Bartolijev podatak treba malo korigirati. Naime, govori otoka Krka među sobom se znatno razlikuju, dijeleći se na konzervativne starinačke i inovativne doseljeničke (Lukežić / Turk 1998: 21–22). U prvim – kojima pripada i vrbnički mjesni govor, čiji je Feretić bio govornik – prajezično je slogotvorno /l/ reflektirano kao *el* (Lukežić / Turk 1998: 39).¹³ S druge strane, doseljenički govori Dubašnice i Šotoventa, prostora obitavanja vlaških doseljenika, u tom se obilježju bitno razlikuju: slogotvorno /l/ odrazilo se u imenskim riječima kao /u/ (Lukežić / Turk 1998: 77; 91). U Omišlju pak, čiji govor također pripada starinačkim govorima, a u čijoj je okolici bilo krčkorumunjskih govornika, refleks je /e/ (Lukežić / Turk 1998: 39). Da je tekst iz Poljica, zapisao je sam Feretić: „*Otče naš Poljški*“ (Milčetić 1904: 15). Prema tome, može se utvrditi da je Feretić u zapis unio značajku svojega vrbničkog govora.

Tomu se može dodati i činjenica da je Feretiću, kao svećeniku glagoljašu koji se redovito služio hrvatskim crkvenoslavenskim jezikom u liturgiji, crkvenoslavenski tekst *Očenaša* – u kojem dotični oblici glase *dlbgi* ('duge') i *dlbžnikomv* ('dužnicima') – bio automatizam, pa je i to poduprlo navedeni utjecaj. Naime, budući da se crkvenoslavenski jezik na glagoljaškom terenu ostvarivao s lokalnim fonetskim značajkama,¹⁴ u načelu je riječ o istim osnovama (*delg-*). U svakom slučaju, može se zaključiti da je osnova *delg-* rezultat Feretićeve prilagodbe (adaptacije) oblikā koje je čuo.

4. Franjevci trećoreci i hrvatska glagoljska pismenost

Vrijeme naseljavanja Vlaha na prostoru povijesnoga kaštela Dubašnice odgovara vremenu osnivanja portanskoga samostana svete Marije Magdalene franjevac trećoredaca u kojem su nastali ovdje istraživani izvori.

¹² Usp. u istrorumunjskom iz Šušnjevice *dugure* i *duznit* (Kovačec 1998: 245).

¹³ Milčetić se, doduše, oko toga koleba, tj. bilježi da je sonant /l/ najčešće očuvan, bez pratećega vokala, te navodi između ostaloga oblike *dlg* 'dug' i *dlžen* 'dužan' (sa silaznim naglaskom na l) (Milčetić 1895: 106). Međutim, njegovo istraživanje nije sustavno, nego se odnosi samo na selo Risika.

¹⁴ Na taj su način, konačno, i nastale inačice crkvenoslavenskoga jezika.

Naime, upravo su novopridošli doseljenici dobili na korištenje dubašljan-sku kapelu svete Marije Magdalene. Uz nju će u prvoj četvrtini 16. stoljeća franjevci trećoreci, koji su kapelu dobili od mletačkih vlasti 1480. godine, izgraditi samostan. Prije njihova dolaska ondje je – kako svjedoče dokumenti o utemeljenju samostana – u potleušici uz kapelu stanovao jedan redovnik pustinjač (Galović 2004: 71–72). Trećoredski povjesničar S. Ivančić (1910: 225–227) navodi da je taj redovnik bio trećoredac s Glavotoka. Franjevci trećoreci po svojem su postanku naime pokornički red, čiji su se članovi nazivali *Eremiti della penitenza*, *Heremita*, *heremitae S. Francisci*, *Pauperes heremitae* i slično (Runje 2012: 36–37).¹⁵

Hrvatska Provincija franjevac trećoredaca osnovana je 1473. godine, odnosno otad postoji službena crkvena potvrda o njezinu postojanju (Runje 2012: 15). No najranija sačuvana potvrda o pokornicima franjevačkoga usmjerenja, tj. trećorecima, zabilježena je u Zadru dva stoljeća ranije (1235.), brzo nakon smrti utemeljitelja reda sv. Franje Asiškoga (1226.) i njegova proglašenja svetim (1228.). Organiziran samostanski život franjevac trećoredaca zabilježen je prvi put sredinom 14. stoljeća u Splitu, a u drugoj polovini 14. stoljeća trećoreci su znatnije prisutni u Zadru, gdje u prvoj polovini 15. stoljeća imaju već nekoliko samostana i gdje će, konačno, biti i središte Provincije (Runje 2012: 15–16; 35–38).

Na otok Krk trećoreci su stigli u 15. stoljeću, i to zahvaljujući tomu što su im Frankapani bili skloni. Najprije dolaze na Glavotok, 1468. godine, gdje utemeljuju samostan sv. Marije (Ivančić 1910: 30–31; 217–222). Uz taj i portanski samostan od 18. stoljeća (1783.) do danas drže na otoku još samostan sv. Franje Asiškoga u gradu Krku (Ivančić 1910: 228–231). Povijesni izvori potvrđuju da je samostan u Krku postojao već u drugoj polovini 13. stoljeća, a neki trećoredski povjesničari pomišljaju i na prvu polovinu toga stoljeća (usp. Runje 2012: 21–22).¹⁶

Kulturološka je posebnost hrvatskih franjevac trećoredaca u tome što su najdulje u povijesti hrvatske pismenosti očuvali hrvatski crkvenoslavenski jezik u liturgiji: sve do odredbe o uvođenju narodnih jezika u li-

¹⁵ Više o tome vidi i drugdje u Runje 2012, kao i u Runje 1990. Obje se knjige temelje na mnoštvu arhivskih podataka.

¹⁶ U tom kontekstu zanimljiva je predaja iz 16. stoljeća koja govori o boravku sv. Franje u Krku 1212. godine, gdje je bio primoran iskrcati se s broda zbog loših vremenskih uvjeta na moru dok je putovao u Siriju (Runje 2012: 21–24). Podatak o iskrcavanju sv. Franje na istočnoj obali Jadrana povijesna je činjenica, ali kako nije zabilježeno točno mjesto pristajanja, mnogi su obalni gradovi tijekom povijesti „svojatali“ taj posjet. Povjesničar franjevačkoga trećeg reda P. Runje smatra „najvjerojatnijim da je Franjo bio na području Zadra i da se odande vratio u Ankonu“ (Runje 2012: 21, bilj. 3).

¹⁷ U posebnim prigodama oživljuju ga i danas.

turgiju na Drugom vatikanskom koncilu šezdesetih godina 20. stoljeća.¹⁷ Osim crkvenoslavenskim jezikom služili su se i glagoljicom, stekavši zbog tih dviju posebnosti naslov „glagoljaši“ (*fratres Illirici, de littera Sclava* i sl.).¹⁸ Glagoljica je osim u liturgiji služila i za svjetovne potrebe. Za afirmaciju i njegovanje glagoljice i hrvatskoga jezika od 12. do 15. stoljeća na Krku, i ne samo ondje, zaslužni su krčki knezovi Frankapani (Bolonić 1980: 96). Prije franjevac trećoredaca i popova glagoljaša glagoljicom su se na Krku služili benediktinski monasi (Bolonić 1980: 97).

Navedenim svrhama glagoljica je služila, dakako, i izvan trećoredskih krugova, na čitavu glagoljaškom prostoru koji je obuhvaćao Istru, kvarnerske otoke, Primorje, Pokuplje, Liku i sjevernu Dalmaciju s otocima. Glagoljski su tekstovi svjetovne namjene bili pisani govornim čakavskim idiomom, u kojem su mogli u većoj ili manjoj mjeri biti zastupljeni crkvenoslavenski elementi.¹⁹ Glagoljicom je napisan znatan korpus hrvatske srednjovjekovne književnosti, pravni spomenici i javni natpisi (usp. Štefanić 1969; Hercigonja 1975), a uz svečanu namjenu postojala je i ona pragmatična (administrativna).²⁰ Takvoj pismenosti pripadaju ovdje obrađeni izvori, *Inventar samostana sv. Marije Magdalene u Portu na otoku Krku* (1734. – 1878.) i *Knjige posinovljenja, novicijata i zavjetovanja franjevac trećoredaca glagoljaša otoka Krka* (1717. – 1914.), koji su javnosti postali dostupni nedavnim objavljivanjem: prvi u Badurina (2013), a drugi u Botica / Kovačić / Kuhar (2015).

5. O izvorima

5.1. *Inventar samostana sv. Marije Magdalene u Portu na otoku Krku* (1734. – 1878.) (Inventar)

Inventarna knjiga samostana sv. Marije Magdalene franjevac trećoredaca u Portu vođena je kurzivnom glagoljicom (do 1840.) i, manjim dijelom, latinicom u tom samostanu od 1734., kada je provincijal Juraj Gavran izdao naredbu o vođenju inventarnih knjiga, do 1878. godine (Štefanić 1960: 116–117). Inventar se popisivao svakih nekoliko godina, kada bi bio izabran novi gvardijan, koji je najčešće sam i obavljao popisivanje (usp.

¹⁸ Noviji kratak pregled sačuvanih trećoredskih glagoljskih pisanih spomenika v. u Kuhar 2015.

¹⁹ Za osnovnu sliku hrvatske srednjovjekovne pismenosti v. Hercigonja (2006); o jeziku v. PHJ I (2009) i PHJ II (2011); pobliže o interferiranju čakavskoga i crkvenoslavenskoga v. Damjanović 1984: 43–150 i Damjanović 2008: 52–128; o sociolingvističkoj situaciji hrvatskoga srednjovjekovlja i odnosu latinskoga, crkvenoslavenskoga i čakavskoga v. novije radove Mihaljević 2011. i Mihaljević 2014: 18–22.

²⁰ O trećoredskoj administrativnoj pismenosti usp. Ivančić 1910: 142 i dalje.

Badurina 2013: 11). Narav inventarnih popisa (izrazna ograničenost i ustaljenost obrazaca, svedenih na nabranje) uvjetuje njegov stil obilježen administrativnošću. No ako se izuzmu stilska obilježja, može se reći da tekst *Inventara* – zahvaljujući njegovoj praktičnoj namjeni – bilježi organski idiom. Osim toga, vrijedno je i to što je, zbog naravi teksta svaki izraz datiran. S druge strane, praktična namjena popisa i okolnosti njihova nastanka u brzini imaju i nedostatak, a to je velika učestalost pogrešaka zbog brza pisanja bez pretjerane potrebe za ispravljanjem. Stoga se pojedini neočekivani oblici ne mogu bez sumnje uzeti kao pokazatelj inojezičnoga utjecaja, pa se u ovom radu takvima smatraju samo oni koji se ne mogu tumačiti nikako drugačije.

5.2. Knjige posinovljenja, novicijata i zavjetovanja franjevac trećoredaca glagoljaša otoka Krka (1717. – 1914.) (KPNZ)

KPNZ pisane su kurzivnom glagoljicom na čakavštini i, manjim dijelom, latinicom na talijanskom jeziku.²¹ Posinovljenje je jedinstvena trećoredska stečevina u okviru čitave zapadne Crkve, običaj uveden po uzoru na talijanske franjevce trećorece, koji podrazumijeva da se samostan o članu koji mu je posinovljen brine u njegovoj starosti, nemoći i bolesti, a nakon njegove smrti dotičnomu samostanu pripada posinovljenikova ostavština.²² Posinovljenje se, jednako kao stupanje u novicijat i polaganje redovničkih zavjeta, registriralo ispravama, o čemu je donesena odredba 1708. godine na provincijskom kapitolu, a posinovljenja se počinju dokumentirati od 1717. godine. Izdanjem su objedinjena četiri izvora iz triju krčkih trećoredskih samostana, a ovdje su uzete u obzir samo isprave iz Porta.

Isprave o posinovljenjima, novicijatu i zavjetovanju omogućuju proučavanje „kretanja u službi“ redovničkih kandidata i redovnika, koje se može rekonstruirati za čitav život. Osim imena (redovničkoga i svjetovnoga) i prezimena u njima se navode imena njihovih roditelja i podrijetlo. Iz izvora se vidi da je većina kandidata i redovnika portanskoga samostana, osobito u ranijem razdoblju vođenja evidencije (18. stoljeće), s područja Dubašnice i Poljica (usp. Botica / Kovačić / Kuhar 2015: 14; 29–45).

²¹ Trećoredskoj je pismenosti, unatoč čuvanju glagoljaštva, svojstvena višejezičnost: uz hrvatski se rabe talijanski i mletački (u službene svrhe: u komunikaciji s nadređenom Talijanskom kongregacijom trećoredskih provincija), a dakako i latinski (usp. Botica / Kovačić / Kuhar 2015: 12–13).

²² Više o tome vidi u Botica / Kovačić / Kuhar 2015: 17–18.

6. Naznake krčkorumunjskoĝa utjecaja iz zapisa krčkorumunjskih govornika u spomenicima trećoredske pismenosti portanskoĝa samostana

Zahvaljujući *KPNZ* poznato je da su više od pola ukupna broja posinovljenika samostana sv. Marije Magdalene činili upravo domaći kandidati s područja Dubašnice i Šotoventa (kojima su u podrijetlu navedeni „Milohnići“ ili „Poljica“).²³ Stoga ne iznenađuje što je među njima bilo potomaka vlaških doseljenika. Vlasi su naime u krajevima u koje su se doseljavali usvajali obilježja identiteta većinskoga stanovništva, što uključuje i vjeroispovijest (usp. Kovačec 1990: 244–245). U *Inventaru* se u popisu iz 1739. godine spominje pokojni fratar vlaškoĝa prezimena Bučul: *kusi od dupliri s kimi bi zakopan po(kojni) Bučul* („dijelovi ophodnih svijeća s kojima je pokopan pokojni Bučul“, tj. „sa sprovoda pokojnoga Bučula“, 9v). Najvjerojatnije je to otac fra Juraj Bučul, o kome zapisi u *KPNZ* govore da je najprije bio posinovljen samostanu na Glavotoku (1717.), i to među prvim otkad je bila uspostavljena institucija posinovljenja, a precrtani izvorni zapis upućuje na to da je iz glavotočkoga samostana naknadno isinovljen, te je 1734. godine posinovljen portanskomu samostanu (Botica / Kovačić / Kuhar 2015: 29, 56, 62).²⁴

Kako je već navedeno, istraživani izvori bilježe lokalni čakavski idiom. Jezik *Inventara* pripada inovativnim doseljeničkim krčkim govorima ikavsko-ekavskoga dijalekta čakavskoga narječja kako su ih opisale I. Lukežić i M. Turk (1998: 74–104) i ranije I. Milčetić (1895). Taj jezik, kao i jezik portanskih isprava iz *KPNZ*, odražava posljedice dodira s romanskim idiomima iz razliĝitih vremenskih slojeva tipične za čakavsko narječje, te dodira s latinskim, koji je pak tipičan za liturgijsku terminologiju.²⁵ Dodir čakavskoga sloja s romanskima odražava se na svim jeziĝnim razinama. Time zapadnokrĝki govori ni po čemu ne odudaraju od ostalih idioma koji su u dodiru s romanskima.²⁶ Međutim, u ovim se izvorima mjestimiĝno moĝe

²³ Usp. tabelarni pregled u Botica / Kovačić / Kuhar 2015: 29–45. U 18. stoljeću podrijetlo kandidata nije uvijek navedeno, ali moĝe se išĝitati iz prezimena (Bogović, Milohnić, Milčetić, Sablić, Spicijarić, Turĝić, Vantaĝić, Źgaljić), koja sluĝe i kao toponimi.

²⁴ Doduše, priređivaĝi su u njegovu prezimenu rekonstruirali fonem /r/: Bu[r]ĝul, što je nepotrebno budući da je vlašĝo prezime Bučul poznato iz povijesnih izvora (usp. Bolonić 1986: 25; v. i Skok 1971: 514).

²⁵ Ovdje se iznose podaci za *Inventar* jer je njegov jezik autorica temeljito istraĝila, ali površan uvid u jezik portanskih isprava iz *KPNZ* daje naslutiti da bi njegovo pomnije istraĝivanje potvrdilo te rezultate.

²⁶ O dodiru krĝkih govora s romanskim idiomima (veljotskim, mletaĝkim i talijanskim) v. noviji rad N. Spicijarić Paškvana (2014).

uočiti posebnost tamošnjih govornika na morfosintaktičkoj razini: miješanje padežnih nastavaka kao rezultat ograničene paradigme u drugom jeziku kojim se služe.

Miješanje odnosno međusobno smjenjivanje padežnih oblika može rezultirati sužavanjem sklonidbene paradigme, a u konačnici njihovo analitično izražavanje, odnosno svođenje na osnovne padežne oblike, kao u slučaju nekih jezika balkanskoga jezičnog saveza: samostalni (*casus rectus*) i opći kosi (*casus obliquus generalis*) (usp. Kovačec 1988: 35; usp. Asenova 2015: 76 i dalje). Ako se promotri razvoj u rumunjskom jeziku, uočava se da je paradigma „sužena“ na dva padežna oblika, nominativno-akuzativni i genitivno-dativni.²⁷ Svim je jezicima saveza svojstveno izražavanje genitivnih i dativnih značenja istim formalnim sredstvima, ali u rumunjskom je ono na najvišem stupnju formaliziranosti, pa se zbog toga katkad pomišlja na rumunjski kao izvor širenja te pojave među ostalim jezicima u savezu (Kovačec 1988: 35).

Na morfosintaktičkoj se razini u *Inventaru* susreću padežni sinkretizmi koji na više načina homonimiziraju oblike za izražavanje različitih padežnih značenja. Neki od slučajeva padežnoga sinkretizma svojstveni su širem čakavskom (obalnom) arealu, kao što je akuzativno-lokativni sinkretizam na račun lokativnoga oblika (npr. *krave ke su na pašu*, „krave koje su na paši“, 20r), pa se takve pojave, bogato posvjedočene u *Inventaru*, ovdje izostavljaju.²⁸ Ipak, valja reći da je širenju te pojave moglo znatno pridonijeti pojavljivanje homonimnih (ili polisemnih) prijedloga različitih mjesnih značenja (smjera i mjesta) uz različite padeže, upravo akuzativ i lokativ, pri čemu se gubi opreka između značenja smjera i mjesta (odnosno kretanja i statičnosti), što je tipično za jezike balkanskoga jezičnog saveza (Kovačec 1988: 44).

Romanskomu se utjecaju može pripisati izostanak sklonidbe, kao što je pojava nominativnoga oblika u genitivu jednine srednjega roda u potvrdi *sira od ovo lito* („sira od ove godine“, 75r). Međutim, izvorom toga utjecaja ne mora se smatrati krčkorumunjski, nego je to mogao biti neki drugi, prošireniji romanski idiom.

Specifični oblici padežnoga sinkretizma, nominativno-akuzativni i genitivno-dativni, pojavljuju se rijetko; potonji iznimno. Pojavu nominativno-akuzativnoga sinkretizma nalazimo u množini imenica *a*-deklinacije:

²⁷ Izraz *sužavanje* treba shvatiti uvjetno, jer ono što se u rumunjskom u usporedbi s fleksijski bogatim slavenskim jezicima naziva suženjem paradigme predstavlja – kada se usporedi sa stanjem u zapadnim romanskim jezicima – njezino očuvanje.

²⁸ Opisane su u Požar 2018. Ta se pojava tradicionalno tumači kao rezultat romanskoga utjecaja (tako P. Ivić 1981: 77; usp. Lukežić / Turk 1986: 249).

u akuzativu su zabilježeni oblici s provedenom drugom palatalizacijom, jednaki nominativnima. Primjerice akuzativni oblik *za težaci* pojavljuje se u *Inventaru* šest puta:²⁹ *stol od oriha mali za težaci* („mali stol od oraha, za težake“), za razliku od očekivanoga *težaki*, koji je zabilježen samo jedanput; slično *za junaci* (dvaput: 50v, 62v). Ti bi se oblici mogli tumačiti refonologiziranjem (nakon prijelaza *y* → *i*), ali čini se vjerojatnijim da je riječ o obliku sinkretičnu s nominativnim. Naime, u literaturi je to već uočeno u opisu govora Milohnića (Lukežić / Turk 1986: 248), gdje autorice utvrđuju da je množinska paradigma svih triju deklinacija svedena na dva oblika: jedini je morfološki različit dativni oblik, a nominativni je uopćen za sve ostale padeže.³⁰ U prilog pretpostavci o međusobnu zamjenjivanju padežnih oblika u navedenim potvrdama govori i obrnut slučaj potvrde akuzativnoga množinskog oblika u službi nominativa iz kasnijega, latiničnoga dijela *Inventara*: *Ovog leta bi ucinjena sala i nova kamera popravljen krov, zbukana sagrestija i druge popravke po mostiru* („Ove godine izgrađena je dvorana i nova soba, popravljen krov, žbukana sakristija, a obavljeni su i drugi popravci po samostanu“, 85r a; 1878.).

Konačno, korpus *Inventara* pokazuje potvrde sinkretizma genitiva i dativa jednine *a*-deklinacije u hrvatskom jeziku kojim su se služili dvojezični krčkorumunjski govornici, a koji je mogao biti potaknut upravo rumunjskim. Razlog je za tu tvrdnju činjenica da se navedena dva padeža u hrvatskom jeziku nikad ne sinkretiziraju i nemaju zajedničkih prijedloga, pa se mogu isključiti unutarjezični čimbenici. S druge strane, posrijedi očito nije bio ni utjecaj talijanskoga ili kojega drugoga romanskoga idioma, s obzirom na to da je u njima paradigma posve ukinuta, a funkcija padežnih odnosa prebačena na prijedloge.

U *Inventaru* su dvije potvrde genitivno-dativnoga sinkretizma. Prva je *broka od marjetu* (17r; 1745.), a nalazi se u popisu koji je sastavio gvardijan Josip (u lokalnom obliku: Osip) Milovčić predajući inventar novomu gvardijanu 1745. godine. Milovčić je posinovljen portanskomu samostanu 1733. godine (Botica / Kovačić / Kuhar 2015: 62), a gvardijan je bio ukupno četiri puta, između 1742. do 1779. godine (Badurina 2013: 204–205).³¹ Oblik *marjetu* i leksički je pokvaren jer se pojavljuje umjesto *arjenta* (genitiv imenice *arjento* ‘srebro’). Izraz *broka od marjetu* ‘srebrni vrč’ odnosi se na

²⁹ Između ostaloga u popisu gvardijana Josipa Milovčića (17v, 1745.), o kome usp. niže.

³⁰ Kasnije, u Lukežić / Turk 1998: 208, autorice pripisuju raspad množinske paradigme romanskomu utjecaju, iako ne spominju izrijeком rumunjski.

³¹ Umro je u vrijeme gvardijanske službe jer 1779. godine inventar predaje samostanska zajednica („budući da umriše gvardijan pasani fra Osip Milovčić“, 52v; Badurina 2013: 205).

liturgijsku posudu koja se držala uz svetohranište, različitu od srebrnoga vrča za sveto ulje koji se u ostatku *Inventara* navodi kao *važet* ili *važić* ('posudica'). U popisu koji neposredno prethodi Milovčićevu dotični je predmet tadašnji zapisivač, gvardijan Mikel Brzac, naveo kao *broka di arjento* (12v; 1742.), dovевši ga u kontekst sa zavjesom na svetohraništu: *pavijun za tabernakul de broka di arjento* („zavjesica svetohraništa srebrnoga vrča (!)“).³² Zagledajući vjerojatno u taj popis, Milovčić je upisao jedinicu *pavijun za tabernakul de broka od marjetu* (17r). U prethodnim zapisima navodi se samo *pavijun za tabernakul 1* (9v) ili više njih, a nakon ovoga zapisa jedinica *pavijun od tabernakula broka di arjento* pojavljuje se još samo u sljedeća dva popisa, iz 1749. (21v) i 1752. godine (25r). Je li tu bila posrijedi neka pogreška, teško je reći.

Druga je potvrda utjecaja dativnoga oblika na genitivni: *važić za S(ve)-to ule od srebru*, „posudica za sveto ulje od srebra“ (68r a; 1786.). Ostavio ju je gvardijan Mihovil (Mikel, Mijovil) Uravić, o kome u KPNZ postoji podatak da potječe iz Omišlja (Botica / Kovačić / Kuhar 2015: 32). Uravić je bio gvardijan u dva navrata između 1784. i 1790. godine. Prvi put do 1786., kada je gornjim popisom obavio primopredaju inventara (*Inventar* 2013: 126), a zatim je ponovo službovao od nepoznate godine (dotični inventarni popis nije datiran) – možda 1788., do 1790.

Provjerom isprava u KPNZ koje su pisala ta dvojica pisara pokazalo se da Uravić, za razliku od Milovčića, i ondje očituje tendencije pogrešne padežne upotrebe, iako ne u svim ispravama jednako. Evo važnijih potvrda: *u leto od iskušenje*, „u godini kušnje“ (1784.; KPNZ 2015: 80); *proštil je svoj profesh u rukah mene zdola pisanim (...) sprid stojećim mene gvardijanom*, „položio je redovnički zavjet u ruke mene niže potpisanoga (...) preda mnom, gvardijanom“ (1784.; KPNZ 2015: 82); *proštil je svoji profesh u rukah mene zdolja pisanim (...) sprid stojećim mene fra Mijovilom Uravićem* (1786., KPNZ 2015: 87).³³

Opisana pojava analitične tendencije u jeziku trećoredskih krčkorumunjskih pisara jedna je od značajka balkanskoga jezičnog saveza, što dovodi krčkorumunjski u odnos prema tomu savezu iako se nalazi na njegovu krajnjem rubu.³⁴ U uvjetima geografske dislociranosti, taj primjer upućuje na mehanizam kojim je tendencija u savezu djelovala, iako se rumunjski ne mora smatrati jedinim izvorom padežne redukcije.

³² Usp. rječnik manje poznatih riječi u Badurina 2013: 210, pod *pavijun*.

³³ Sličnim oblicima služi se i Anton Sablić: *u ruke mene zdola pisanim* 'u ruke mene niže potpisanoga' (1793.; KPNZ 2015: 98, 99); *u ruke mene zdol pisanim*; 1795.; KPNZ 2015: 104), gvardijan u više navrata između 1791. i, vjerojatno, 1806. godine (posljednji popis nije datiran). Međutim, u *Inventaru* ne očituje takve tendencije.

³⁴ Usp. slično Kovačec (1993: 138) za istrorumunjski, za koji autor navodi da pripada istarsko-kvarnerskom (ili sjevernojadranskom) 'mikrosavezu'.

7. Zaključak

U radu su, nakon uvodnih podataka o doseljenu Vlaha na otok Krk, o sačuvanim ostacima krčkorumunjskoga idioma i o pojavljivanju franjevača trećoredaca glagoljaša u Hrvatskoj, izneseni dosad nezabilježeni podaci o dodiru čakavskoga i krčkorumunjskoga idioma u pismenosti krčkih trećoredaca. U čakavski pisanim spomenicima praktičnoga sadržaja nastalima u portanskom trećoredskom samostanu sv. Marije Magdalene ostavila su nesumnjiv jezični trag dvojica govornika krčkorumunjskoga idioma: Josip (Osip) Milovčić i Mihovil (Mikel, Mijovil) Uravić. Oni su u 18. stoljeću bili članovi i posinovljenici te u više navrata i gvardijani toga samostana. Ispisujući samostanske dokumente (inventarne popise te zapise o posinovljenju, novicijatu i zavjetovanju) u vrijeme obavljanja gvardijanske službe, Milovčić i Uravić u čakavštini kojom se služe u službene svrhe na nekoliko mjesta upotrebljavaju padežne oblike koji su za hrvatske govore neočekivani, a koji ih otkrivaju kao govornike jezika koji raspolaže manjim brojem oblika za izražavanje padežnih odnosa.

Izvori:

Inventar = *Inventar samostana sv. Marije Magdalene u Portu na otoku Krku* (1734. – 1878.); v. Badurina (2013).

KPNZ = *Knjige posinovljenja, novicijata i zavjetovanja franjevac trećoredaca glagoljaša otoka Krka* (1717. – 1914.); v. Botica / Kovačić / Kuhar (2015).

Literatura:

Asenova, Petja (2015). *Balkansko ezikoznanie: osnovni problemi na balkanskija ezikov s''juz*, Veliko T'rnovo: Faber.

Badurina, Anđelko (2013). *Inventar samostana sv. Marije Magdalene u Portu na otoku Krku* (1734. – 1878.), Glosa Rijeka i Provincijalat franjevac trećoredaca glagoljaša Zagreb.

Bolonić, Mihovil (1965). Krčki glagoljaši i njihova služba izvan Krka, *Bogoslovska smotra*, 35/2, pp. 342–356.

Bolonić, Mihovil (1986). Pet stoljeća naših sela, *Krčki zbornik 16. Otok Krk: Zapadni dio* [Posebna izdanja Povijesnoga društva Krk 9], pp. 17–71.

Bolonić, Mihovil / Žic Rokov, Ivan (1977). *Otok Krk kroz vijekove* (!), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Botica, Ivan / Kovačić, Vinko / Kuhar, Kristijan (2015). *Knjige posinovljenja,*

- novicijata i zavjetovanja franjevac trećoredaca glagoljaša otoka Krka* (1717. – 1914.), Zagreb: Provincija franjevac trećoredaca glagoljaša; Staroslavenski institut.
- Damjanović, Stjepan (1984). *Tragom jezika hrvatskih glagoljaša*, Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- Damjanović, Stjepan (2008). *Jezik hrvatskih glagoljaša*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Galović, Tomislav (2004). *O Dubašnici i njezinim ljudima : Prinosi za povijest dubašljanskoga kraja na otoku Krku*, Malinska-Dubašnica – Rijeka: Općina Malinska-Dubašnica; Adamić.
- Hercigonja, Eduard (1975). *Povijest hrvatske književnosti 2: Srednjovjekovna književnost*, Zagreb: Liber, Mladost.
- Hercigonja, Eduard (2006). *Tropismena i trojezična kultura hrvatskoga srednjovjekovlja*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Ivančić, Stjepan (1910). *Povijestne crte o samostanskom III Redu sv. O. Franje po Dalmaciji, Kvarneru i Istri i poraba glagolice u istoj redodržavi: sa priložima*, Zadar: Odlikovana tiskarna E. Vitaliani.
- Ivić, Pavle (1981). Prilog kategorizaciji pojedinih grupa čakavskih govora, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 5, pp. 67–81.
- Kovačec, August (1988). Pojam jezičnog saveza i balkanski jezici, *SOL: Lingvistički časopis*, god. III, sv. 1, br. 6, pp. 21–52.
- Kovačec, August (1990). Jugoslavija: V. Jezici i pisma naroda i narodnosti. *Enciklopedija Jugoslavije*, sv. 6, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, pp. 241–251.
- Kovačec, August (1993). Status kontinentalnih balkanskoromanskih idioma i 'relativistički pristup', *Suvremena lingvistika*, 19/1–2, pp. 131–141.
- Kovačec, August (1998). *Istrorumunjsko-hrvatski rječnik (s gramatikom i tekstovima)*, Pula: Znanstvena udruga Mediteran.
- Kuhar, Kristijan (2015). Trećoredska glagolitika, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 47/1 [Tematski blok Trećoredska glagoljaška tradicija u europskom kontekstu], pp. 61–68.
- Lukežić, Iva / Turk, Marija (1986). Mjesni govor Milohnića, *Otok Krk: Zapadni dio* [Posebna izdanja Povijesnoga društva Krk 9]: *Krčki zbornik*, 16, pp. 231–253.
- Lukežić, Iva / Turk, Marija (1998). *Govori otoka Krka*, Crikvenica: Libellus.
- Matasović, Ranko (2001). *Uvod u poredbenu lingvistiku*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Mihaljević, Milan (2011). Položaj crkvenoslavenskoga jezika u hrvatskoj srednjovjekovnoj kulturi, *Zbornik na trudovi od Megjunarodniot nau-*

- čen sobir Sveti Naum Ohridski i slovenskata duhovna, kulturna i pismena tradicija (organiziran po povod 1100-godišnjinata od smrtta na sv. Naum Ohridski)* [ur. I. Velez, A. Girevski, L. Makarijoska, I. Piperkoski, K. Mokrova], Skopje: Univerzitetot Sv. Kiril i Metodij, pp. 229–238.
- Mihaljević, Milan (2014). Uvod, S. Gadžijeva, A. Kovačević, M. Mihaljević, S. Požar, J. Reinhart, M. Šimić, J. Vince, *Hrvatski crkvenoslavenski jezik* [prir. M. Mihaljević], Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada; Staroslavenski institut, pp. 9–22.
- Milčetić, Ivan (1884). Arheologično-istorične crtice s hrvatskih otoka, *Vjesnik hrvatskoga arheologičkoga društva* (II), 6/2, 50–55.
- Milčetić, Ivan (1895). Čakavština Kvarnerskih otoka, *Rad JAZU*, 121, pp. 92–131.
- Milčetić, Ivan (1904). Vlaški i stari romanski jezik na Krku, *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena*, 9, pp. 12–20.
- Muljačić, Žarko (1999). Dalmatski, *Fluminensia*, 11, 1–2, pp. 1–30.
- Muljačić, Žarko (2000). Über zwei krkrumänische Texte aus dem 18. Jh., *Das Dalmatische: Studien zu einer untergegangenen Sprache*, Köln: Böhlau, pp. 221–226. [Prvo izdanje: *Zeitschrift für Balkanologie*, 12 (1976), pp. 51–55.]
- PHJ I (2009) = *Povijest hrvatskoga jezika, 1. knjiga: srednji vijek* [ur. S. Damjanović], Zagreb: Croatica.
- PHJ II (2011) = *Povijest hrvatskoga jezika, 2. knjiga: 16. stoljeće* [ur. R. Katičić i J. Lisac], Zagreb: Croatica.
- Požar, Sandra (2018). Čakavsko-romanski jezični dodir u *Inventaru samostana sv. Marije Magdalene u Portu na otoku Krku (1734. – 1878.)*, *Od fonologije do leksikologije : Zbornik u čast Mariji Turk* [ur. D. Stolac], Rijeka: Filozofski fakultet, pp. 291–311.
- Pușcariu, Sextil (1926). *Studii istroromâne II: Introducere, gramatică, caracterizarea dialectului istroromân*. București: Cultura națională. [Academia română, Studii și cercetări, XI]
- Pușcariu, Sextil (1929). *Studii istroromâne III: Bibliografie critică, listele lui Bartoli, texte inedite, note, glosare*. București: Cultura națională. [Academia română, Studii și cercetări, XVI]
- Runje, Petar (1990). *Prema izvorima*, Zagreb: Provincijalat franjevacica trećoredaca glagoljaša. [Novaja i vethaja, knj. 2]
- Runje, Petar (2012). *Prema izvorima II: rasprave i članci o hrvatskim franjevcima trećoredcima glagoljašima* [prir. T. Galović], Zagreb – Krk: Provincijalat franjevacica trećoredaca-glagoljaša; Povijesno društvo Krk.
- Skok, Petar (1937). Studi toponomastici sull'isola di Veglia, *Archivio glottolo-*

- gico italiano*, 29, pp. 113–119.
- Skok, Petar (1971). Vlah, *Enciklopedija Jugoslavije*, sv. 8, Zagreb: Jugoslaven-ski leksikografski zavod, pp. 514–516.
- Spicijarić Paškvan, Nina (2014). Dalmatski (veljotski) i mletački utjecaji u govorima otoka Krka, *Krčki zbornik*, 70, pp. 71–88.
- Strčić, Mirjana (1998). Feretić, Ivan, *Hrvatski biografski leksikon*, 4, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, pp. 167–168.
- Strčić, Petar (1999). Otok Krk u doba „posljednjega“ dalmatofona Antona Udine Burbura (XIX. st.), *Folia onomastica Croatica*, 7, pp. 237–266.
- Štefanić, Vjekoslav (1960). *Glagoljski rukopisi otoka Krka*, Zagreb: Jugoslaven-ska akademija znanosti i umjetnosti. [Djela JAZU, knjiga 51]
- Štefanić, Vjekoslav (1969). *Hrvatska književnost srednjega vijeka* [prir. V. Štefanić i suradnici]. Zagreb: Matica hrvatska. [Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 1]
- Tekavčić, Pavao (1959). Due voci romene in un dialetto serbo-croato dell'isola di Veglia (s.-cr. Krk), *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia*, 7, pp. 35–38.

Traces of Krk-Romanian speakers in pragmatic Glagolitic literacy of the Franciscan Third Order Regular on the island of Krk

The paper presents some unknown data concerning the language contact of Croatian (the Chakavian dialect) and the Krk Romanian dialect that was detected in the recently published sources of the Franciscan Third Order Regular from the island of Krk. After discussing time and place of Vlach settlement on the island of Krk, preserved elements of the Krk Romanian dialect and formation of the Franciscan Third Order Regular in Croatia, the autor shows that two speakers of Krk Romanian dialect (Josip Milovčić and Mihovil Uravić) left a linguistic trace of Krk Romanian in sources of pragmatic Glagolitic literacy written in a local Chakavian dialect. For some time in the 18th century those two were members and 'sons' of the monastery of St. Mary Magdalene in Porat (municipality of Dubašnica). While writing documents as guardians of this monastery, they unintentionally used word-forms that can not be expected in Croatian, revealing them as speakers of a language that has a smaller number of forms for the expression of case relations at its disposal.

Key words: Krk Romanian dialect, Chakavian-Romanian language contact, Glagolitic friars of the Franciscan Third Order Regular, pragmatic Glagolitic literacy